

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-1567-11/2024. számú ügyben

Az iskolaórség rendszerének átfogó vizsgálata során a Művészetek Völgye
Általános Iskolában tett helyszíni látogatással összefüggésben

(előzményi ügy: RI-AJBH-155/2024)

Előadó: Dr. Martikán Erzsébet

Érintett szervek:

- Művészetek Völgye Általános Iskola, Monostorapáti
- Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatóság
Bűnügyi Főosztály Iskolapartnerségi Osztály
- Veszprém Vármegyei Rendőr-főkapitányság

2024.

A vizsgálat megindítása

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) alapján a Rendőrség a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartását – a nevelési-oktatási intézmény területén tanítási időben – iskolaőrség útján biztosíthatja. A nevelési-oktatási intézmény kérésére, együttműködési megállapodás alapján intézményenként egy fő, a Rendőrség munkavállalói állományában lévő iskolaőr látja el szolgálatát.

Az iskolaőr a rendőrségi törvényben meghatározott feladatokat ellátó, kényszerítő eszközzel felszerelt, sajátos jogokkal felruházott, szolgálati egyenruhával és szolgálati igazolvánnyal rendelkező személy, aki az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervvel munkaviszonyban áll. Feladata, hogy az adott intézmény tanulói, pedagógusai, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottai biztonságát sértő vagy veszélyeztető cselekményeket megelőzze, azokkal szemben megfelelően intézkedjen, biztosítva ezzel a köznevelési feladatok zavartalan ellátását. Az iskolaőr az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) irányítása alatt működik, intézkedéseinél az Rtv. szerinti jogorvoslati rendszer érvényesül. A 2020. szeptember 1-jétől működő iskolaőrség tevékenysége – lévén az intézkedéskezdeményszerzési és kényszerítőeszköz-alkalmazási lehetőséggel rendelkezik a diákokkal szemben – markánsan érinti a nevelési-oktatási intézményben tanuló gyermekek alapvető jogait.

Vizsgálati és eljárás-indítási lehetőségeimet az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. §-a határozza meg. E § (1) bekezdésének f) pontja szerint vizsgálati hatáskörömbé tartoznak a rendvédelmi szervek. E § (4) bekezdése rögzíti továbbá *ex officio* eljárási jogosultságomat. A hivatkozott jogszabályhely szerint a hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszasság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat. Mindemellett kiemelendő, hogy – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordítok a gyermekek jogainak a védelmére.¹

A fentiekre tekintettel a *Veszprém vármegyei* iskolákban szolgálatot teljesítő iskolaőrök tevékenységének átfogó vizsgálata céljából 2024. február 20-án hivatalból vizsgálatot indítottam.

A hivatalból indított vizsgálat keretében munkatársaim – az Ajbt. 21. §-ának (1) bekezdés d) pontja, valamint 22. §-a alapján, helyszíni látogatás keretében – több olyan oktatási intézményt is felkerestek, illetve a jövőben fel fognak keresni, amelyekben iskolaőr működik. Ebben a jelentésben a *Művészetek Völgye Általános Iskolában* szolgálatot teljesítő iskolaőr tevékenységét érintő helyszíni látogatás megállapításait összegzem.

A látogatás időpontja: 2024. február 21.

A látogatás résztvevői: Dr. Martikán Erzsébet és Gábor Brigitta

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- Az emberi méltósághoz való alapvető jog [Alaptörvény II. cikk]
- Az oktatáshoz való jog: „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú

¹ Ajbt. 1. § (2) bekezdés b) pont

oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.” [Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdés];

- A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés];
- A testi és lelki egészséghez való jog: „Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.” [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés].

Az alkalmazott jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye;
- A Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény, (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény);
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.);
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, (a továbbiakban: Gyvt.);
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Köznev. tv.);
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.);
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.);
- A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.);
- A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat);
- Az iskolaőrökről szóló 27/2020. (VII. 17.) BM rendelet (a továbbiakban: BM rendelet)
- Az iskolaország tevékenységéről szóló 19/2020. (IX. 10.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK utasítás).

A megállapított tényállás

Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Rendészeti Főigazgatóságának (a továbbiakban: Hivatal) munkatársait a *Művészetek Völgye Általános Iskola* (8296 Monostorapáti, Zrínyi utca 1., a továbbiakban: Iskola) igazgatója, valamint az Iskolában szolgálatot teljesítő iskolaőr fogadta, akik beszámoltak az iskolaőri tevékenységgel kapcsolatos tapasztalataikról, észrevételeikről.

Az iskoláról

Monostorapáti község *Veszprém* vármegyében, a *Tapolcai* járásban található. A település eredetileg *Szent István* magyar király korától az 1950-es megyerendezésig *Zala* vármegyéhez tartozott.

Az Iskola honlapján olvasható, hogy *Monostorapátiban* már az 1100-as években is folyt oktatás a bencés rend által, a kolostor falai között. *Monostorapátiban* az elemi iskola a plébániával egy időben létesülhetett egy bérházban. Az Iskola már az 1700-as években meghatározó szerepet töltött be: egy 1762-es dokumentumban jelzik központi szerepét a környéken.²

² <https://iskolamonostorapati.hu/index.php>

Az idegen nyelvek (német és angol), a matematika és az informatika oktatása csoportbontásban működik. Az Iskola otthont ad művészeti oktatásnak, hittan órának (katolikus és evangélikus) valamint sporttevékenységeknek egyaránt.

A tanulási eredmények javítására vonatkozó célok és feladatok kiemelten megjelennek a stratégiai és operatív dokumentumokban. Az intézmény törekszik a tanulási eredményesség növelésére, példát mutat az eredményességre törekvő oktató-nevelő munkában. Mindent megtesz annak érdekében, hogy a munkatársaival együttműködve a vezetői programjában, a Pedagógia Programban megfogalmazott eredményeket elérjék. Biztosítja az esélyegyenlőség érvényesítését, a kiemelt figyelmet igénylő tanulók fejlesztését, a tanulók egyéni képességeinek, fejlettségének, ismereteinek figyelembevétele mellett a differenciálást, valamint különféle egyéni fejlesztő módszerek és szervezeti formák tanulási folyamatba ágyazott alkalmazását. A hátránykompenzációs törekvéseiben a gyermekvédelmi szervek, valamint a családok aktív bevonását alkalmazza.

Az intézmény fenntartója a *Balatonfüredi Tankerületi Központ*.

Gyermekek, tanulók létszáma 173 fő a két telephelyen és a székhely intézményben. Az integráltan és külön csoportban nevelt, oktatott sajátos nevelési igényűek aránya az igazgató elmondása alapján 40% a tanulólétszámhoz viszonyítva, míg a hátrányos helyzetű diákok aránya megközelítőleg 10%. Az oktató munkakörben alkalmazottak állománya a három épületben összesen 18 fő. Az igazgató tájékoztatást adott arról, hogy a diákok 5 településről járnak az intézménybe. Az intézmény a beiskolázási körzet minden tanulóját a jogszabályok betartása mellett felveszi (*Hegyesd, Kapolcs, Monostorapáti, Taliándörögd, Vigántpetend* községek).

Az igazgató beszámolt arról, hogy lenne igény iskolapszichológusra, ugyanis sok a pszichés gonddal küzdő gyermek, több diáknál jellemzőek a dühkitörések is.

Az igazgató az iskolaórség bevezetésének indokáról úgy nyilatkozott, hogy esetenként a diákok összeverekedtek korábban, továbbá volt egy problémás osztály, ahol tömegverekedés alakult ki, és ez a tanítási órát is megzavarta. Hozzátette azt is, hogy az oktató pedagógusok többsége nyugdíjazás előtt van, illetve az intézmény három emeletből áll, amelynek felügyeletére véleménye szerint kevesen vannak. Az iskolaórség bevezetése a tantestülettel egyeztetve lett elfogadva.

Az iskolaóri tevékenységről, valamint az igazgatói észrevételekről

Az iskolában szolgálatot teljesítő iskolaőr felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Korábban kisgyermekgondozó, nevelőként is dolgozott. Elmondta, hogy személyes kötődése nincs az intézményhez, *Tapolcáról* jár az intézménybe. Kifejtette, hogy nagyon szeret az Iskolában dolgozni. Elmondta, hogy a *Művészetek Völgye Általános Iskolát* megelőzően helyettesként szolgált, ezáltal a vármegyében sok intézményben megfordult iskolaörként.

Az iskolaőr elmondta, hogy a 2020. év óta látja el iskolaóri szolgálatát. A *Művészetek Völgye Általános Iskolában* 2022. szeptemberétől dolgozik.

Az iskolaörnek elkülönített helyisége a könyvtár területén van az Iskolában, amelyet a munkavégzéséhez használ. Minden technikai eszköz rendelkezésére áll, beleértve a zárható szekrényt, számítógépet és a mobiltelefont is. A rendszeresített formaruházat mellett biztosított számára valamennyi felszerelés, így a vegyi eszköz, a rendőrbot és a bilincs is, hogy az iskolaőr hatékonyan végezhesse munkáját.

Az iskolaőr munkanapja reggel 7:15-kor indul, amikor megérkezik a munkahelyére, hivatalos munkaideje 7:30-kor kezdődik. Első lépésben bejelentkezik a koordinátornál a SharePoint rendszerén keresztül, ott rögzíti jelenlétét. Ezután felveszi a formaruháját. Munkanapja délután 16:00 óráig tart. Ezen idő alatt folyamatosan ellenőrzi az Iskola területét, biztosítja a diákok és a személyzet biztonságát. Órák ideje alatt benéz a tantermekbe, óráközi szünetekben járőrözik vagy a saját, elkülönített helyiségében tartózkodik. Elmondta, hogy a napközi ideje alatt szintén járőrözni szokott.

Az iskolaőr úgy vélekedett a képzéssel kapcsolatban, hogy az hasznos volt számára. A képzés során elsajátított elsősegélynyújtó ismeretek mellett részletesen ismertették a jogorvoslati lehetőségeket is az intézkedések foganatosításával kapcsolatban. Úgy ítéli meg, hogy mindig vannak számára újdonságok a továbbképzések során, illetve ezeken az alkalmakon az ismétlődő modulok is a gyakorlatban jól hasznosítható tudásnak ágyaznak meg számára. Kiemelte, hogy a drogprevencióval kapcsolatos képzés kifejezetten értékes tudással gyarapította.

A diákok kapcsán úgy gondolja, hogy hallgatnak rá. Kifejtette, hogy egyetlen esetben kellett intézkednie az elmúlt évek alatt. Az eset az udvaron történt, amikor a tanulók az ebédből tértek vissza az Iskolába. Ekkor néhány gyermek összeverekedett. Az iskolaőr beszámolt arról, hogy először felszólította a diákokat a cselekmény abbahagyására, miután nem fejezték be a tevékenységet, testi kényszert alkalmazott. Az iskolaőr a biztonságot sértő vagy veszélyeztető tevékenység megszakítása érdekében, az azt elkövető személlyel szemben, illetve tettenérés esetén az arányosság követelményének betartásával testi kényszer alkalmazásával a cselekvés abbahagyására kényszerítette a diákokat. Mindezt követően értesítette a rendőrséget. Az esetről jelentést írt, az intézkedésével kapcsolatban felvilágosította az érintett diákokat, tájékoztatta őket a jogorvoslati lehetőségekről is. Az iskolaőr úgy tudja, hogy a fiatalokkal szemben nem indítottak eljárást.

Az iskolaőr összességében úgy nyilatkozott, hogy a gyermekek kedvelik. A tanári karral jó a kapcsolata, a szülőkkel viszont nincs kontaktusa. A tanulók kapcsán elmondta, hogy érdeklik őket a kényszerítő eszközök, illetve a többség rendőrként kezeli. A diákok azonnal szólnak neki, ha bárhol konfliktus vagy probléma adódik. Mindemellett, ha kéri, akkor tanácsot és lelki támogatást is nyújt a gyermekek részére a tőle elvárható módon.

Az iskolaőr a tevékenységét hosszú távon kívánja ellátani, nagyon meg van elégedve mindennel, előzetesen ilyen körülményekre számított. A COVID-19 járvány idején munkája kiegészült a maszk használatára történő felhívással, illetve kézfertőtlenítéssel.

Az iskolaőr és az igazgató is elmondta, hogy panasz vagy negatív észrevétel az iskolaóri tevékenységgel összefüggésben nem érkezett.

A konfliktusokat tekintve az igazgató szerint minden típusú konfliktus előfordul (gyerek-gyerek, gyerek-pedagógus, szülő-pedagógus között), véleménye szerint egyik követi a másikat. Vannak az intézményben szinte kezelhetetlen diákok és szülők is. Amióta iskolaórség működik az intézményben, nincsenek komolyabb viták és összetűzések. Az igazgató kifejtette, hogy rendkívül hasznosnak értékeli az iskolaóri intézményt.

Az igazgató beszámolt arról, hogy az iskolaórt eleinte fenntartásokkal kezelték, a szülők értetlenül álltak a döntés előtt, sőt nem tetszett nekik, de idővel elfogadták személyét. Megerősítette, hogy a diákokból sem szorongást, sem félelmet nem váltott ki a formaruha vagy a kényszerítő eszközök látványa.

A vizsgálat megállapításai

1. Az iskolaőri tevékenység ellátásának feltételei tekintetében

Az Rtv. 10/A. §-ának (2) bekezdése rögzíti, hogy az iskolaórsgéget az érintett nevelési-
oktatási intézmény igényeinek megfelelően úgy kell megszervezni, hogy az biztosítsa az adott
nevelési-oktatási intézmény pedagógusai, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő
alkalmazottai, illetve oktatói nemzeti köznevelésről szóló törvényben, illetve szakképzésről
szóló törvényben meghatározott feladatainak zavartalan ellátását, a sérelmükre elkövetett
jogellenes cselekmények megelőzését.

Az Rtv. 10/B. §-ának megfelelően az iskolaőr feladatai ellátáshoz szükséges tárgyi
eszközök egy részének, valamint a saját használatra szolgáló helyiségnek a biztosítása az adott
nevelési-oktatási intézménnyel kötött együttműködési megállapodás tárgya.

A BM rendelet és az ORFK utasítás vonatkozó normái értelmében az iskolaórsgé
szervezése, a BM rendelet 7. számú melléklete szerinti formaruházat és felszerelési eszközök
biztosítása és utánpótlása, 8. számú melléklete szerinti szolgálati igazolvány biztosítása, az
iskolaőri tevékenység egyéb feltételeinek megteremtése, továbbá az iskolaőrök kiválasztása és
képzése az ORFK és a vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság feladata.

A Hszt. 287/C. §-ának (22) bekezdése szerint az iskolaőr a nevelési-oktatási
intézményben az iskolaőri feladatok ellátását akkor kezdheti meg, ha – a munkáltató által
meghatározott határidőn, de legfeljebb a munkaviszony létesítésétől számított kilencven napon
belül – sikeres iskolaőri vizsgát tett

- a) a törvényben részére meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök
alkalmazásával kapcsolatos elméleti ismeretekből, azok gyakorlati alkalmazásából,
- b) a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási
rendszeréről szóló törvényben, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló törvényben
meghatározott rendelkezések ismeretéből, valamint
- c) alapvető pedagógiai és gyermekpszichológiai ismeretekből.

A BM rendelet 3. §-ának (1) bekezdése szerint a munkaköri követelmények érvényre
juttatása, a jelentkező iskolaőri tevékenység ellátására való alkalmasságának megállapítása
érdekében az egészségügyi, pszichológiai alkalmasságot, valamint a fizikai állóképesség
követelményeinek való megfelelést a munkaviszony létesítését megelőzően és annak fennállása
alatt és az e rendeletben foglaltak szerint időszakosan visszatérően vizsgálni és minősíteni kell.

A helyszíni látogatás során a Hivatal munkatársai meggyőződtek arról, hogy az iskolaőr
rendelkezik a feladatellátáshoz szükséges formaruházattal, felszerelési eszközökkel, valamint
saját helyiséggel és ahhoz tartozó egyéb szükséges eszközökkel. Az iskolaőr maga is úgy
nyilatkozott, hogy a feladatellátás körülményei megfelelőek.

A rendelkezésre álló információk és az iskolaőr beszámolója alapján elmondható, hogy
az iskolaőr a Hszt. szerinti szükséges képzést sikeresen elvégezte, tevékenysége ellátására
alkalmas. Ennek tényét a következők is erősítik:

- az iskolaőr beszámolójából kitűnt, hogy maradéktalanul tisztában van a jogszerű
intézkedési lehetőségeivel, azok korlátaival;
- az elsajátított kommunikációs eszközökkel sikerrel kezelt olyan konfliktusokat békés
úton, amelyek akár komolyabb atrocitásokhoz is vezethettek volna;
- a gyermekek az iskolaőr tekintélyét elfogadták, mindemellett pedig bizalommal
viseltetnek iránta, fordulnak hozzá akár segítségkérés okán, akár pusztán kíváncsiságból.

2. Az iskolaőri tevékenység ellátása vonatkozásában

A Gyermekegyezmény 6. cikkének 2. pontja értelmében a részes államok a lehetséges legnagyobb mértékben biztosítják a gyermek életben maradását és fejlődését. Az 1. cikk alapján gyermeknek tekintendő az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve, ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri. A 19. cikk 1. pontja rögzíti, hogy a részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll. Ugyanezen cikk 2. pontja alapján ezek a védelmi intézkedések szükség szerint olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek [...] a fentebb leírt rossz bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálatához, kezeléséhez és az esetek figyelemmel kíséréséhez; szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is. A 28. cikk 2. pontjának megfelelően a részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést annak érdekében, hogy az iskolai fegyelmet a gyermeknek, mint emberi lénynek a méltóságával összeegyeztethetően és a Gyermekegyezménynek megfelelően alkalmazzák.

A Gyvt. 6. §-a (4) bekezdésének megfelelően a gyermeknek joga van ahhoz, hogy a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön. Az (5) bekezdés rögzíti továbbá, hogy a gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal –, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak. E § (2a) bekezdése külön kiemeli továbbá, hogy a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek joga van ahhoz, hogy fokozott segítséget kapjon a fejlődését hátráltató körülmények leküzdéséhez és esélyeinek növeléséhez. A Gytv. 5. §-a, valamint a Ptk. 2:10. §-a értelmében gyermeknek tekintendő az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, és törvényes házasságkötés útján sem vált nagykorúvá.

A Köznev. tv. 9. §-a értelmében a tanulók rendszeres nevelés-oktatása, az érettségi vizsgára, valamint a művészeti alapvizsgára történő felkészítése az iskola feladata.

Az Rtv. 10/A. §-ának (3) bekezdése rögzíti, hogy az iskolaőr a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartásával össze nem függő kérdésben nem tehet javaslatot, és nem hozhat döntést.

Az Rtv. 10/A. §-ának (1) bekezdése alapján a Rendőrség a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartását – a nevelési, oktatási intézmény területén tanítási időben – iskolaőrség útján biztosíthatja. Ugyanezen § előző pontban már hivatkozott (2) bekezdésének megfelelően az iskolaőr feladata, hogy biztosítsa az adott nevelési-oktatási intézmény zavartalan működését, megelőzze a jogellenes cselekményeket, illetve – figyelemmel az Rtv. 15-17. §-aiban foglaltak megtartására, a szükségesség és arányosság mércéjének megfelelően – intézkedjen azokkal szemben.

Az iskolaőr köteles a nevelési-oktatási intézmény, illetve a tanulók vagy az intézmény dolgozóinak biztonságát sértő vagy veszélyeztető személyt tevékenysége abbahagyására felszólítani. Ha az intézkedés alá vont személy az iskolaőr felszólításának nem tesz eleget, az intézkedő iskolaőr figyelmezteti, hogy szigorúbban lép fel. [Szolgálati Szabályzat 102/K. §]

Tehát az intézkedés megfelelő sorrendje: először felszólítás, ennek sikertelensége esetén a jogkövetkezményekre való figyelmeztetés, ha pedig ez sem vezet eredményre, a szükséges intézkedések megtétele.

A Szolgálati Szabályzat 102/I. §-a rögzíti ugyanakkor, ha az iskolaőr a nevelési-oktatási intézményben olyan jogsértő magatartást észlel, illetve olyan magatartást hoznak a tudomására, amely rendőri intézkedést tesz szükségessé, köteles arról a Rendőrséget értesíteni rendőri intézkedés kezdeményezése érdekében.

Az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat vonatkozó rendelkezései alapján az iskolaőr kizárólag a következő intézkedéseket teheti:

- a feladatai ellátásához szükséges mértékben felvilágosítást kérhet (Rtv. 32. §);
- bűncselekmény, szabálysértés, baleset, egyéb esemény helyszínét biztosíthatja (helyszín biztosítása, Rtv. 43. §);
- a biztonságot sértő vagy veszélyeztető személyt tevékenysége abbahagyására felszólítja (Szolgálati Szabályzat 102/K. §), e személyt igazoltathatja (Szolgálati Szabályzat 102/M. §);
- az erőszakos jogellenes cselekményen tetten ért személyt feltartóztatja, visszatartja (amíg a rendőrök ki nem érkeznek) (Szolgálati Szabályzat 102/N. §);
- a szabálysértési- vagy büntetőeljárás során lefoglalható/bizonyítékként felhasználható dolgot ideiglenesen elveheti (a rendőrök kiérkezéséig);
- veszélyhelyzet, önvészély-okozás vagy öngyilkossági kísérlet megakadályozása érdekében intézkedhet (speciális biztonsági intézkedés), iskolát lezárhat.

Az Rtv. szerinti kényszerítő eszközök közül kizárólag a következők alkalmazására van lehetőség [Rtv. 10/C. § (2)] (a biztonságot sértő vagy veszélyeztető tevékenység megszakítása érdekében, az azt elkövető személlyel szemben, illetve tettenérés esetén):

- testi kényszer (Szolgálati Szabályzat 102/Q. §), azzal, hogy az iskolaőr – szemben a testi kényszer általános szabályaival – ütést vagy rúgást nem alkalmazhat;
- bilincs (Szolgálati Szabályzat 102/R. §), azzal, hogy alkalmazására – szemben a bilincselés általános szabályaival – kizárólag a visszatartott személy szökésének, önkárosításának megakadályozása érdekében van lehetőség, főszabály szerint kizárólag előre helyzetben (amely alól csupán akkor tehető kivétel, ha valaki aktívan ellenszegül, illetve támadó magatartást tanúsít); továbbá
- vegyi eszköz, illetve rendőrbot (Szolgálati Szabályzat 102/S. §), azzal, hogy az nem alkalmazható terhes nővel vagy gyermekkorúval szemben (a jogos védelem esetét kivéve) [Rtv. 61. § (2)].

A fentiekén túl az iskolaőrt felvilágosítás-adási és segítségnyújtási kötelezettség is terheli, amely alapján a hozzáforduló számára – tőle elvárható módon – köteles felvilágosítást adni, segítséget nyújtani (Szolgálati Szabályzat 102/H. §).

A fentiek alapján elmondható, hogy az iskolaőr tevékenységének másodlagosan és korlátozottan része a különféle intézkedések megtételének, kényszerítő eszközök alkalmazásának a lehetősége. A korlátozottság egyaránt megjelenik:

- területi alapon (az adott nevelési-oktatási intézmény területe),
- időben (az iskolaőr tevékenysége a tanítási időre korlátozódik, nincs lehetősége ezen túl szolgálatba helyezni magát), valamint
- terjedelemben (a rendelkezésre álló intézkedések és kényszerítő eszközök fajtája, valamint azok alkalmazásának lehetősége és módja vonatkozásában).

Tevékenységének elsődleges funkciója a nevelési-oktatási intézmény rendjét megzavaró, mások jogait sértő vagy veszélyeztető cselekmények pusztja jelenléttel, illetve mediatív és békés jellegű intézkedéssel való megelőzése. Az iskolaőr tevékenysége

vonatkozásában markánsabban érvényesül az intézkedések, különösen pedig a kényszerítő eszközök alkalmazásának *ultima ratio* jellege, mint egy rendőr esetében, funkciója pedig alapvetően járulékos jellegű, azaz nem helyettesítheti a Rendőrség általános szabályok szerinti intézkedési kötelezettségét.

Az iskolaőr tevékenysége során az Rtv. 15-17. §-aiban rögzített arányosság és a fokozatosság elve alapvetés. Külön kiemelendő, hogy a Szolgálati Szabályzat 102/P. §-ának (4) bekezdése alapján kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie: a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, a „törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A helyszíni látogatás során elhangzott intézményvezetői és iskolaőri beszámolók, valamint a rendelkezésre álló információk alapján elmondható, hogy az iskolaőr tevékenysége során maradéktalanul megtartotta az irányadó normatív szabályokat. Az iskolaőr eddigi fellépései során megtartotta az arányosság és a fokozatosság elvét, egyetlen alkalommal kezdeményezett a felszólításon túl további intézkedést. Jelenlétével és tevékenységével nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az Iskola zavartalanul működhessen, az intézményben tanuló gyermekek oktatáshoz, védelemhez és gondoskodáshoz, valamint a testi és lelki egészséghez való joga az Iskola területén, tanítási időben érvényesüljön.

A fenti megállapításaimra figyelemmel az eljárásom keretében az Iskolában folytatott helyszíni látogatás során alapvető jogokkal kapcsolatos visszasságot nem tártam fel.

Budapest, 2024. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos